Муқәддәс Китап

Тәврат 31-қисим

«Обадия»

© Муқәддәс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчә Муқәддәс тәрҗимиси»

Тәврат 31-қисим

«Обадия»

(Обадия пәйғәмбәрниң китави)

Кириш сөз

Пәйғәмбәр өзи

Обадия пәйғәмбәрниң ким екәнлигини, униң жутиниң нәдилигини яки униң арқа көрүнүшини билмәймиз. Униң исми «Пәрвәрдигарниң қули» дегән мәнада. Йәрәмия пәйғәмбәр униң язмисиниң йеримини өз китавида нәқил кәлтүриду.

Йезилған вақит

Жуқирида ейтқинимиздәк, Йәрәмия пәйғәмбәр Обадияниң китавини өз китавида нәқил кәлтүриду, бирақ айәтләрниң тәртиви охшимайду (Тәврат, «Йәр.» 41:7, 9-10, 14-16, 22). Бу шуни испатлайдуки, Обадияниң китави Йәрәмияниңкидин бурун йезилған. Униң үстигә, Йоел пәйғәмбәрму өз китавида «Обадия»дин нәқил кәлтүриду (2:32); бу иш Обадияниң пәйғәмбәрлик хизмитиниң миладийәдин илгәрки 800-жилидин бурун болғанлиғини бекитиду.

«Обадия» дегән китапта Йерусалимниң бир қетим тажавузчилиққа учрап, булаң-талаң қилинғанлиғи тилға елиниду. Обадия пәйғәмбәр Едомийларниң шу тажавузлуқтин пайдиланғанлиғи үчүн, уларни әйипләйду. Улар хошниси һәм қан қериндиши болған Исраилларға ярдәм бәрмәй, әксичә Исраилларниң тартқан азап-оқубәтлиридин вә ажизлиғидин пайдилинип, өзлири уларни булаң-талаң қилған еди, һәтта Исраиллардин өч алған еди («Об.» 10-14-айәтләр). Ундақта, бу зади қайси тажавузлуқ еди? Бу вақиәниң қайси вақиә екәнлигини билгәндин кейинла, китапниң йезилған вақтини бекиткили болиду. Бизниң төвәндикидәк икки вақиә тоғрилиқ хәвиримиз бар: —

(1) Бабил падишаси Небоқаднәсарниң Йерусалимни ишғал қилғанлиғи (миладийәдин илгәрки 586-жили).

(2) Йәһорам Йәһудаға падиша болуп (миладийәдин илгәрки 854-жили), Едом Йәһуданиң беқиндилиғидин айрилип, узун өтмәй Әрәбләр вә Филистийләрниң бирлишип Йерусалимға һужум қилғанлиғи.

Бу вақиәләр «1Пад.» 20:8-22-айәтләр, «2Тар.» 21-бап, 8-10 вә 16-17-айәтләрдә хатирилиниду. Әрәбләр вә Филистийләр Йәһорам падишаниң ордилириға бөсүп кирип падишаниң байлиқлирини, аяллирини вә балилирини елип кәтти. Мошундақ әһвалда аддий пухраларниңму охшаш муамилигә учриши турған гәп.

Мошу икки имканийәт ичидә, иккинчи вақиә Обадия баян қилған вақиәгә мас келиду; чүнки биз ейтқинимиздәк Йәрәмия «Обадия»дин нәқил кәлтүриду, Йәрәмия өзи Бабил империйәсиниң тажавуз қилидиғанлиғини шу вақиәдин хелә жил бурунла

алдин-ала ейтқан. Шуңа «Обадия» дегән китапчә Тәвраттики «пәйғәмбәр китаплири» ичидә бәлким әң бурун, тәхминән миладийәдин илгәрки 854-жили йезилған. китапниң баянлириға қариғанда, Едом шу чағдики Йәһуданиң ажизлиғидин пайдилинип, «булаңчиларниң кәйнидин булаңчилиқ қилған».

китапниң темиси

китапниң темиси интайин аддий. Едом гуналири түпәйлидин Худаниң қаттиқ жазасиға учрайду.

Обадия пәйғәмбәрләрниң ичидә «Пәрвәрдигарниң күни» тоғрилиқ әң бурун сөз қилған пәйғәмбәрләрниң бири; шуңа китапни «Пәрвәрдигарниң күни» дегән улуқ темиға қарита берилгән бирхил тонуштуруш дегили болиду. Униң китави аддий болғини билән, барлиқ хәлиқләр барлиқ дәвирләрдә униңдин муһим савақларни алалайду. Бу савақлар тоғрилиқ «қошумчә сөз»имиздә тохтилимиз.

Едом вә Йәһуданиң оттурисидики өч-адавәтниң арқа көрүнүши

Қош гезәк ака-ука болған Едом (йәнә бир исми Әсав) вә Яқуплар Ибраһимниң нәврилири, Исһақниң оғуллири еди. Улар туғулуштин илгири Худа уларниң аниси Ривкаһқа: Ибраһим пәйғәмбәргә «роһий варислиқ» қилиш илтипати кош гезәкниң кичигигә, йәни Яқупқа берилиду, дәп алдин-ала бешарәт бәргән еди. Яқуп болса мошу «роһий варислиқ»қа ишәнгән вә уни интайин әтиварлиған; Әсав ундақ әмәс еди. Униң әма болуп қалған атиси Исһақ Худаниң шу бешаритигә қаримай, мошу «роһий варислиқ»ни Яқупқа әмәс, бәлки униң орнида акиси Әсавға тапшуруш мәхситидә болған еди. Шуниң билән Яқуп мошу илтипатқа еришишим үчүн «Мән Худаниң шу вәдисини әмәлгә ашуруши үчүн, униңға ярдәмләшмисәм болмайду» дегәндәк хиялға кәлди; у Әсав болувелип, дадисини алдиди; Исһақ уни Әсав дәп билип, бәрикәтләп Худаниң роһий варислиқ илтипатини униңға тапшурди. Бу алдамчилиқ ака-ука арисидики қорқунучлуқ өч-адавәтни һасил қилди. Әсав Яқупни өлтүрмәкчи болди, Яқуп жуттин қечип кәтти. Жигирмә жилдин кейин Яқуп жутқа қайтип, Әсавдин кәчүрүм сориди. Әсав уни мәртләрчә кәчүрүм қилип, ака-ука қайтидин әпләшти («Яр.» 27-28, 32-33-бапларни көрүң).

Әпсуски, Әсав өзи шунчә мәрт-сехилиққа үлгә көрсәткән болсиму, лекин униң бала-җақилири, нәврилири вә кейинки әвлатлири Яқупниң әвлатлирини, йәни Исраил хәлқини кәчүрүм қилалмиди. Өз әждадини һөрмәтләп, униң кәчүрүм қилиш излирини бесиш уяқта турсун, бәлки буниң орнида улар кона өч-адавәтни қайтидин қозғиди. Исраилға болса Муса пәйғәмбәр арқилиқ: «**Едомийлар қериндишиңлар болғач, уларға нәпрәт билән қариманлар**» — дәп буйрулған («Қан.» 23:7). Исраилниң бу буйруққа қанчилик дәрижидә бойсунғанлиғини анчә билмәймиз, бирақ тарихий хатириләргә асасланғанда Едомниң Исраилға болған өч-адавити 1800 жил давамлашқан. Йәнә, Әсавниң әвлатлири (Едомийлар) Йәһуданиң дунияға болған тәсиридин (гәрчә һәммигә Қадир Өзи буни еник бекиткән болсиму) һәсәт қилатти; уларниң һәсәтхорлуғи өз нәпритини өчүрүшкә йол қоймайтти. Мана бу Обадияниң бешарәтлириниң арқа көрүнүши. Әмәлийәттә болса, мошундақ өч-нәпрәтликни сақлап кәлгән һәр бир әл ахир берип өз-өзигә замин болиду.

(Яқуп вә Әсавларниң тарихи «Яритилиш», 25-28-, 32-33-бапларда хатириләнгән).

Изаһат

Тәрҗимимиздә биз Тәвратшунасларниң тәтқиқатлиридин, болупму Йәһуди алим Доктор Арнолд Фрухтенбаум һәм америкилик алим Профессор Давут Бәйкәрләрниң әсәрлиридин пайдиландуқ.

Мәзмун: —

(1) Едомниң бәрбат болуши (1-9)
(2) Едомниң бәрбат болушиниң сәвәви (10-14)
(3) Пәрвәрдигарниң күни (15-16)
(4) Исраилниң әслигә кәлтүрүлүши (17-21)

Обадия

Едомниң бәрбат болуши

1 [1] Обадия көргән аламәт көрүнүш: —
Рәб Пәрвәрдигар Едом тоғрилиқ мундақ дәйду: —
(Биз Пәрвәрдигардин бу хәвәрни аңлашқа муйәссәр болдуқ)
— «Бир әлчи әлләр арисиға әвәтилди;
У: «Орнуңлардин туруңлар, биз униңға қарши җәң қилиш үчүн турайли!» — дәп хәвәр бериду.
[2] Мана, Мән сени әлләр арисида кичик қилдим;
Сән әлләр арисида қаттиқ кәмситилгән хәлиқ болисән!
[3] Һәй тик қияниң йериқлири ичидә турғучи,
Туралғуси жуқури болғучи,
Көңлүңдә: «Ким мени йәргә чүширәлисун?!» дегүчи,
Көңлүңдики тәкәббурлуқ өзәңни алдап қойди!
[4] Сән бүркүттәк өзәңни жуқури көтәрсәңму,
Чаңғаңни юлтузлар арисиға тизсаңму,
Мән шу йәрдин сени чүшириветимән,
— дәйду Пәрвәрдигар.
[5] Булаңчилар қешиңға кәлсиму,
Оғрилар кечиләп йениңға кирсиму,
(Һәй, шунчә үзүп ташлинисән!)
Улар өзлиригә чушлуқла оғрилайтти әмәсму?
Үзүм үзгүчиләр йениңға кәлсиму, азрақ васаңларни қалдуриду әмәсму?
[6] Бирақ Әсавниң тәәллуқати қандақ ахтурулди!
Униң йошурун байлиқлири қандақ тепип чиқилди!
[7] Барлиқ иттипақдашлириң сени чегарайиңғичә һайдиветиду;
Сән билән енақ өткәнләр сени алдап, үстүңдин ғәлибә қилиду;
Нениңни йегәнләр саңа қилтақ қуриду;
Сән дәрвәқә йорутулмиғандурсән!

1:1 **«Бир әлчи әлләр арисиға әвәтилди»** — «әлләр» *(яки «ят әлләр»)* — Исраилға ят болған әлләрни көрситиду. **«Орнуңлардин туруңлар, биз униңға қарши җәң қилиш үчүн турайли!»** — «униңға» болса, Едомға. Бәлким бу әлчи Едомға дүшмән әлләрниң биридин чиққан болуп, у башқа әлләрни Едомни йоқитишқа чақириду.
1:2 **«Мән сени әлләр арисида кичик қилдим; сән әлләр арисида қаттиқ кәмситилгән хәлиқ болисән!»** — Худа Едомни «сени» дәп, мошу йәрдә униңға беваситә сөз қилиду.
1:3 **«тик қияниң йериқлири ичидә турғучи, туралғуси жуқури болғучи»** — демисәкму, Едом пинһанрақ, үстигә чиқиш тәс болған тағлиқ районда турған.
1:4 Йәр. 49:16
1:5 **«Һәй, шунчә үзүп ташлинисән!»** — тирнақ ичидики сөзләр, бәлким пәйғәмбәрниң һаяҗандин Пәрвәрдигарниң сөзини үзүп қоюп дегән гепидур. **«Үзүм үзгүчиләр йениңға кәлсиму, азрақ васаңларни қалдуриду әмәсму?»** — Муса пәйғәмбәргә чүширилгән қанун бойичә үзүм һосулини алғанда үзгүчиләр кәмбәғәлләрниң теривелиши үчүн бир аз васаңларни қалдуруш керәк еди. Бәзи шәрқий дөләтләрдә бу бир адәткә айлинип қалған.
1:5 Йәр. 49:9
1:6 **«... Әсавниң тәәллуқати қандақ ахтурулди!»** — «Әсав» Едомниң башқа бир исми. **«... Униң йошурун байлиқлири қандақ тепип чиқилди!...»** — 5-6-айәтләр «мәрсийә» *(матәм тутуш мунаҗити)* шәклидә.
1:7 **«... сени... һайдиветиду; ... үстүңдин ғәлибә қилиду; ... саңа қилтақ қуриду...»** — 5-7-айәтләрдә ейтилған бешарәтләрдики пеиллар «өткән заман» билән ипадилиниду. Лекин улар кәлгүси ишларни көрситиду *(8-айәттә ениқ көрситилиду)*. Ибраний тилида, бешарәтләрдә пеилларниң «өткән заман»да ишлитиши «бу иш җәзмән йүз бериду» дегәнни тәкитләйду. **«... Сән билән енақ өткәнләр сени алдап, үстүңдин ғәлибә қилиду; нениңни йегәнләр саңа қилтақ қуриду»** — бу айәт бәлким әрәбләрниң Едомийларни алдам халтисиға чүшүрип, уларни өз зиминидин һайдиветиши тоғрилиқ бешарәт бериду *(вәқә бәлким миладийәдин илгәрки 6-әсирниң ахирида болған)*. Ибраний тилини

[8] Мән шу күни, — дәйду Пәрвәрдигар,
— Едомдин данишмәнләрни,
Әсавдин әқил-парасәтни йоқатмамдимән?
[9] Шуниң билән палванлириң паракәндә болиду, и Теман,
Шуниң билән Әсавниң теғидики һәр бир адәм қирғинчилиқта қәтл қилиниду.

Едомниң бәрбат болушиниң сәвәви

[10] Укаң Яқупқа қилған зулум-зораванлиғиң түпәйлидин,
Иза-аһанәт сени қаплайду;
Сән мәңгүгә үзүп ташлинисән.
[11] Сән бир чәттә пәрвасиз қарап турған күни,
Йәни яқа жуттикиләр бурадириңниң мүлкини булап кәткән күни,
Таипиләр униң дәрвазилиридин кирип Йерусалим үстигә чәк ташлиған күни,
Сән уларниң бир әзасиға охшаш болғансән.
[12] Бирақ қериндишиңниң апәтлик күнигә пәрвасиз қарап турмаслиғиң керәк еди,
Йәһуданиң балилириниң һалакәт күнидә хошал болуп кәтмәслигиң керәк еди;
Күлпәтлик күнидә ағзиңни йоған қилмаслиғиң керәк еди;
[13] Өз хәлқимни апәт басқан күнидә, уларниң дәрвазисиға кирмәслигиң керәк еди;
Уларни апәт басқан күнидә уларниң дәрд-әләмигә ерәнсиз қарап турмаслиғиң керәк еди,
Апәт басқан күнидә қолуңни мал-мүлкигә созмаслиғиң керәк еди;
[14] Сән шәһәрдин қечип қутулғанларни үзүп ташлаш үчүн һәдә йолда турмаслиғиң керәк еди;
Күлпәт басқан күнидә униңдин қутулуп қалғанларни дүшмәнгә тапшурмаслиғиң керәк еди.

Пәрвәрдигарниң күни

[15] Чүнки Пәрвәрдигарниң күни барлиқ әлләр үстигә чүшүшкә йеқин қалғандур;
Сениң башқиларға қилғиниңдәк, саңиму шундақ қилиниду;
Саңа тегишлик жаза өз бешиңға чүшиду;
[16] Чүнки сән Өз муқәддәс теғимда ғәзивимни ичкиниңдәк,
Барлиқ әлләрму шундақ тохтавсиз ичиду;
Бәрһәқ, улар ичиду, жутиду,
Андин улар һеч мәвжут әмәстәк йоқап кетиду.

чүшиниш тәс.
–Бешарәт кәлгүсидики ишларни көрсәткини билән, пеиллар «өткән заман»да ипадилиниду. Адәттә ибраний тилида бешарәт «өткән заман»да ипадиләнгән болса, униң җәзмәнлигини тәкитләйду.
1:8 **«Мән шу күни... Едомдин данишмәнләрни, Әсавдин әқил-парасәтни йоқатмамдимән?»** — «шу күни» бәлким Бабил империйәси уларға таҗавуз қилидиған күнини *(миладийәдин илгәрки 587-жили)* яки әрәбләр уларни алдап һайдиветидиған күнини, йәнә ахирқи заманда «Пәрвәрдигарниң күни»ни көрситишиму мүмкин. Едом өз данишмәнлири билән даңқи чиққан. Аюп пәйғәмбәрниң үч достидин бири болған «Теманлиқ Елифаз»му Едомлуқ еди.
1:8 Йәш. 29:14; Йәр. 49:7
1:9 **«Шуниң билән палванлириң паракәндә болиду, и Теман,...»** — «Теман» Едомниң чоң бир шәһири.
1:9 Ам. 2:14, 16
1:10 Яр. 27:41; Әз. 35:5; Ам. 1:11
1:11 Зәб. 136:7
1:15 Әз. 35:15
1:16 **«Чүнки сән Өз муқәддәс теғимда ғәзивимни ичкиниңдәк»** — ибраний тилида «чүнки сән Өз муқәддәс теғимда ичкиниңдәк...» — Чүшәнчимиз бойичә Едомийлар Худаниң қолида униң ғәзивини ичкән еди.
–Башқа бирхил чүшәнчиси, Едомийлар Йәһуда үстидин қилған ғәлибисини тәбрикләп, «Худаниң муқәддәс теғи»да шарап ичкән; вә улар *(айәтниң иккинчи қисми бойичә)* шу гунайи үчүн барлиқ әлләр билән тәң Худаниң ғәзивини ичиду. **«Барлиқ әлләрму шундақ тохтавсиз ичиду; бәрһәқ, улар ичиду, жутиду, андин улар һеч мәвжут әмәстәк йоқап кетиду»** — әлләрниң немини ичиду? Худаниң ғәзивини ичиду *(мәсилән «Зәб.» 74:8-9, «Йәш.» 49:26, «Йәр.» 25:15-16, «Зәб.» 15:4ниму көрүң)*.

Исраилниң әслигә кәлтүрүлүши

[17] Бирақ Зион теғи үстидә панаһ-қутқузулуш болиду,
Тағ пак-муқәддәс болиду;
Яқуп җәмәтиниң тәәллуқатлири өзигә тәвә болиду;
[18] Вә Яқуп җәмәти от, Йүсүп җәмәти ялқун,
Әсав җәмәти уларға пахал болиду;
От вә ялқун Әсав җәмәти ичидә йеқилип, уларни жутуп кетиду;
Әсав җәмәтидин һеч бириси қалмайду;
Чүнки Пәрвәрдигар шундақ сөз қилған.
[19] Йәһуданиң җәнубидикиләр Әсавниң теғиға егә болиду;
Шәфәлаһ түзләңлигидикиләр Филистийләрниң зиминиға егә болиду,
Бәрһәқ, улар Әфраимниң даласи һәм Самарийәниң даласиға егә болиду;
Бинямин Гилеадқа егә болиду;
[20] Сүргүн болғанлардин қелип қалған Исраиллардин тәркиб тапқан бу қошун Қанаандикиләргә тәвә болған зиминға Зарәфатқичә егә болиду;
Сәфарадта сүргүндә турған Йерусалимдикиләр болса җәнуптики шәһәрләргә егә болиду.
[21] Андин Зион теғи үстигә қутқазғучилар чиқиду,
Улар Әсав теғи үстидин һөкүм сүриду;

Шуниң билән падишалиқ Пәрвәрдигарға тәвә болиду!

1:16 Зәб. 75:8; Йәш. 49:26; Йәр. 25:15-16; Зәб. 16:4; Мат. 26:39, 42; Юһ. 18:11
1:17 **«Бирақ Зион теғи үстидә панаһ-қутқузулуш болиду»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Бирақ Зион теғида қутулуп қалғанлар болиду».
1:19 **«Йәһуданиң җәнубидикиләр»** — ибраний тилида «Нәгәвдикиләр». «Нәгәв» — Йәһуданиң җәнубий тәрипидики чоң чөл-баяван.
–**«Йәһуданиң җәнубидикиләр Әсавниң теғиға егә болиду; Шәфәлаһ түзләңлигидикиләр Филистийләрниң зиминиға егә болиду, ... Бинямин Гилеадқа егә болиду»** — 19-айәттики бешарәтләрниң көп қисми миладийәдин илгәрки 2-әсирдә әмәлгә ашурулиду *(«Макаббийлар» һәм «Йосефус» дегән кона тарихий китапларда хатириләнгән)*. Бирақ пикиримизчә, бу бешарәтниң толуқ әмәлгә ашурулуши ахирқи заманда болиду.
1:20 **«Сүргүн болғанлардин қелип қалған Исраиллардин тәркиб тапқан бу қошун...»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Қанаанға қайтип кәлгән, сүргүн болған Исраиллар җамаити... ».
1:21 **«Улар Әсав теғи үстидин һөкүм сүриду»** — яки «улар Әсав теғи үстидин һөкүм чиқириду». **«Шуниң билән падишалиқ Пәрвәрдигарға тәвә болиду!»** — һазир «Әсав теғидикиләр»ниң һеч қайсиси Едомлуқлар әмәс *(18-айәтни көрүң)*. Бу «қутқазғучилар»ниң ким екәнлиги дейилмиди; пикримизчә, «қутқазғучилар» кона заманларда Исраилни қутқузған пәйғәмбәрләр вә «батур һакимлар» сүпитидә болиду. Улар һазир өлүмдин тирилгән. Исраил Худаниң толуқ идарә-һөкүми астида болуп, униң әһвали пүтүнләй мукәммәл болиду.

Қошумчә сөз

«Обадия»дин алған муһим савақлар

Йәр йүзидә қанчилиған уруш, җедәл-маҗиралар Едомларниңкидәк «дәвирдин-дәвиргичә» давамлишар? — һазир җедәлни өз бешидин өткүзүватқан кишиләрниң бәлким әйни чағдики җедәл билән алақиси йоқ болуши мүмкин. Һәтта бәзиләр җедәлниң сәвәвиниң немә екәнлигиниму билмәслиги мүмкин. «Немишкә соқушисиләр?» дәп сорисақ, улар пәқәт: «Биз әзәлдин тартип «униң-буниң»дин нәпрәтлинип кәлдуқ!» — дегәндин башқа җавап тапалмайду. Буни дейишниң әслидә һаҗити болмаслиғи керәк еди, — бирақ дейиш керәкки, Худа мәлум бир дәвиргә илгәрки дәвирләрниң гуналириниң җавапкарлиғини қоймайду (ата-бовиларниң гуналири кейинки әвлатлириға қийинчилиқ вә азап-оқубәтни йәткүзүши мүмкин, бирақ бу пүтүнләй башқа бир иш). Худа мошундақ дәп қариған екән, инсан балилириниң буниңға охшимайдиған һәр қандақ йоли яки һәрикити болса болмайду. Иккинчи дәвир биринчи дәвирдики қәбиһликни давамлаштурса яки шу қәбиһликни яхши дәп ақлимақчи болса, ундақта уларниңму бу адавәткә мәсъулийити болиду, әлвәттә; бирақ нурғун әһвалларда иккинчи дәвирниң биринчи дәвир қилған ишлар тоғрилиқ қилчә хәвири болмайду. Билмәсликниң өзи (қәстән билмәс болувалмиса) әйип әмәс. Җедәл чиқарғучи һәр икки тәрәп бир-биригә чүшиниш пурсити яритип бериши керәк. Шуниңға гәп кәтмәйдуки, Шәйтан бу дунияни миллионлиған кишиләрниң бәхитини йоқитидиған уқушмаслиқ, адавәт вә нәпрәтләр билән толдурушқа мувәппәқ болди. Әнди, чиқиш йоли барму?

Бирла йол бар — у болсиму, кәчүрүш. Әмәлийәттә болса Худа алдида һеч қандақ бир инсанниң башқа бир инсанға өч-адавәт тутуш һоқуқи йоқтур. Өзимизниң мәғрурлуқ, һәсәтхорлуқ, мәнмәнчиликтәк гуналиримиз Һәммигә Қадирни ғәзәпләндүргидәк дәриҗидә еғир турса, каллимизда Егимизни рәнҗитидиған қилмишлиримиз тоғрилиқ һеч ойлимай туруп, башқа бир инсанни бизни рәнҗиткән дәп әйипләшкә немә һәддимиз? Һәммигә Қадир Худа алдида бизләр немә едуқ?

Шуңа Мәсиһ Әйсаниң тәңдашсиз тәлими бизгә: «**Бизгә гуна қилғанларни кәчүрүм қилғинимиздәк, бизниң гуналиримизниму кәчүрүм қилғайсән**» дәп доа қилишни үгитиду; чүнки: — «**Әгәр силәр башқиларни кәчүрүм қилмисаңлар, әрштики атаңлар силәрниму кәчүрүм қилмайду**» (Инҗил, «Матта» 6-бап).

Башқиларни кәчүрүшниң икки басқучи бар; биринчи, Худа алдида кәчүрүш; иккинчи, инсан тәрипидә, өз ара мунасивәтни әслигә кәлтүрүш. Биринчиси болмиса болмайду; униңсиз һәр бир киши дозаққа кириду; иккинчиси интайин гөзәл иш, бирақ униңға йетиш тәскә тохтиши мүмкин. «Худа алдида башқиларни кәчүрүш» дегәнлик, мәндә башқа һәр қандақ кишиниң дозаққа киришини халайдиған ой болмаслиғи керәк дегәнликтур; башқичә ейтқанда, бизгә гуна қилған (яки «бизгә гуна қилди» дәп ойлиған) кишигә һеч болмиғанда: «И Худа, униңға товва қилидиған қәлб бәргәйсән, уни гунаниң илкидин азат қилғайсән вә шуниң билән тәң униң гунайиму кәчүрүм қилинсун» дегәндәк доаларни қилиш дегәнликтур. Кәчүрүш дегән һәргиз «Һечвақәси йоқ, бу һеч қанчә гуна әмәс» дегәнлик әмәс. Бирәр яманлиқ болғандин кейин, яраштурушниң мүмкин болуши үчүн авал бу яманлиқни тонуп йетиш, кәчүрүм сораш керәк, әлвәттә;

пәқәт шундақ болғандила мунасивәтни әслигә кәлтүргили болиду. Мана бу кәчүрүшниң иккинчи басқучи. Бу басқучқичә биз гуна қилғучиға дост қатарида муамилә қилалишимиз натайин; бирақ биз уни дүшмән қатарида көрмәслигимиз зөрүр.

Едом ундақ жүксәкликкә йетәлмигән еди. Дәвирдин-дәвиргә болған мәғрурлуқ униңда күчлүк дәрижигә йәткән еди. Мәғрурлуқ дайим өз-өзини алдайдиған бир иш; жуқурида ейтқинимиздәк, улар мотивәр әждади Әсавниң Яқупни кәчүрүм қилғанлиғидин ибарәт пакитни тонушни рәт қилип кәлгән.

Улар йәнә өзиниң (һазирқи Иорданийәдики) тағлиқ районға жайлашқан «бүркүт угиси»дәк болған мустәһкәм орнидин тәкәббурлишип кәткән. «Һеч ким қол селишқа петиналмайду» дегәндәк ойларда болуп, улар әтрапидики барлиқ әлләрниң һәр бир ажиз пәйтлиридин пайдилинип, һуҗум қилип булаң-талаң, басқунчилиқ қилип жүргән. Худаниң мошундақ ишларға қандақ қарайдиғанлиғини Сулайман падиша бизгә уқтуриду:

«**Мискинни бозәк қилиш — Пәрвәрдигарға беһөрмәтлик;**
һаҗәтмәнләргә шапаәт қилиш уни һөрмәтлигәнликтур» («Пәнд.» 14:31).

Едомийлар мошу ишлар түпәйлидин Амос вә Йоел тәрипидинму әйипләнгән. Улар Худа алдида үч нуқтида гуналиқ дәп қаралған: (1) дәвирдин-дәвиргә өч-адавәт сақлаш, һәтта әслидә толиму орунсиз болған нәпрәт-адавәтни сақлаш; (2) мәғрурлуқ; (3) ажизларни бозәк қилиш.

Жуқириқилардин башқа, Худа һәзрити Ибраһим үчүн түзгән әһдә бойичә, Ибраһимниң әвлатлириға ләнәт оқуғанларниң һәммисигә ләнәт оқулатти («Яр.» 12:1-3). Едомийлар Өзигә талливалған Йәһудий хәлқигә һуҗум қилип, улардин нәпрәтләнгәнлиги түпәйлидин ахирида өз вәтән-зиминидин айрилған. Миладийәдин илгәрки 6-4-әсирдә улар Әрәбләр тәрипидин «бүркүт угиси»дин һайдиветилип, «Өлүк Деңиз»ниң йенидики қағжирақ районда олтарақлишишқа мәҗбур қилинған. Бүгүнки күндә Едом дегән мәмликәт йәр йүзидики әлләр арисида аллиқачан унтулуп кәтти (бәлким һазирқи иорданийәдики Әрәбләр вә Пәләстинликләргә ассимилятсийә қилинип, буларниң бир қисми болуп кәткән болуши мүмкин); кәлгүсидә, һәтта уларниң әслидики зимини келәр дәвирләргә агаһ вә әсләтмә сүпитидә қорқунучлуқ, адәмзатсиз от-гүнгүрт басидиған бир җайға айландурулиду. Лекин биз болсақ Обадияниң кичик китапчиси арқилиқ һазир агаһландурушни қобул қилалайдиған һәм ибрәт алалайдиған болуп, бизни дозақ тәрәпкә елип баридиған гуналардин — мәйли адавәт болсун, мәғрурлуқ болсун, һәсәтхорлуқ яки ажизларни бозәк қилиш болсун —булардин товва қилип һаят йолини издәләйдиған болимиз.